

*Mehdiyev Murad Bəylər oğlu,
doktorant,
Azərbaycan Kooperasiya Universiteti,
E-mail: muradmehdiyev13@gmail.com
© Mehdiyev M.B., 2022*

UOT - 336.71

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MƏRKƏZİ BANKININ PUL-KREDİT SİYASƏTİNDƏ İQTİSADI ALƏTLƏRİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi - Mərkəzi Bankın fəaliyyəti üzrə əməliyyatların və iqtisadi alətlərin bank fəaliyyətinə təsir mexanizmlərini tədqiq edərək iqtisadi inkişafda onun rolunun təhlil edilməsidir.

Tədqiqatın metodologiyası - tədqiqat işində sistemli yanaşma, məntiqi ümumiləşdirmə, analiz, sintez, statistik təhlil və s. metodlarından istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - Mərkəzi Bankın ölkədə pul-kredit siyasətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri təklif edilmiş, bankların fəaliyyətlərində iqtisadi alətlərdən istifadə edərək bank sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər verilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri – Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ölkədə valyuta rejimini ən yeni standartlara uyğunlaşdırılması mexanizminin formalaşdırılmasına dair təkliflər verilmişdir. MB bankın fəaliyyətinin təkmilləşdirmə istiqamətləri müəyyən edilmiş, onun reallaşması üçün maliyyə şərtləri nəzərdən keçirilmişdir.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi - fərqli dövlətlərin və dövlətlərarası pul ödəmələrinin təcrübəsinə uyğun olaraq, Mərkəzi Bank ölkədə pul-kredit siyasətinin reallaşması ilə iqtisadi inkişafın artırılması prosesində ən yeni prioritetlər müəyyən etməlidir.

Açar sözlər: iqtisadi alət, kredit, mərkəzi bank, inteqrasiya, təkmilləşmə.

G İ R İ Ş

Bütün ölkələrin Mərkəzi Bankının (MB) həyata keçirdiyi pul-kredit siyasətinin əsas hədəfləri iqtisadiyyatda müşahidə olunan böhranların azaldılmasına və inflyasiyanın qarşısının alınmasına yönələn tədbirlərin reallaşdırılmasıdır. MB-in pul-kredit siyasətinin həm uzunmüddətli məqsədi, həm də qısa müddətli məqsədləri müəyyənləşdirilmişdir. Hər bir ölkədə həyata keçirilən məqsədyönlü pul-kredit siyasəti son nəticədə ümumi daxili məhsulu artırmağa hədəflənmişdir. Bu ölkədə əhalinin tam məşğulluq problemini həll edir və daxili istehlak məhsulları bazarında qiymətlərin sabitliyini təmin edir. Bu pul-kredit siyasəti ümumi istehsalın artırılması, əmək kapitalından istifadənin təmin olunması və daxili bazarda qiymətlərin sabitliyinin yaradılması baxımından dövrüyyədə olan pul tələbının dəyişdirilməsinə əsaslanır. MB-in pul-kredit siyasətinin iqtisadiyyata həm birbaşa, həm də dolaylı təsirinin olması danılmaz faktdır. MB ölkədə fəaliyyət göstərən kredit təşkilatlarının fəaliyyətini tənzimləyərək onların likvidliyinin gözlənilməsi vasitəsilə kreditə olan tələbə təsir edir. Kommersiya banklarının fəaliyyətinin keyfiyyət və kəmiyyət parametrlərinə təsir edərək onların fəaliyyət-

lərinin təkmilləşdirilməsinə imkan yaradır.

Respublikanın iqtisadi inkişafında baş verən bu irəliləyişlər bankların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinin yeni istiqamətlərini müəyyən etmişdir. Bankların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ölkədə iqtisadi artımın yüksək templərini saxlamağa imkan verməklə bərabər, makroiqtisadi sabitliyin saxlanmasını təmin etməyə şərait yaratmış olar. Bu həm də ölkənin beynəlxalq iqtisadi əlaqələrdə rəqabət qabiliyyətinin saxlanmasını əhatə edir. AR-nın bank fəaliyyətinin gələcək təkmilləşdirilməsi istiqamətləri bazar iqtisadi münasibətlərinin inkişafı və səmərəli pul-kredit siyasətinin reallaşdırılmasından asılıdır. Mütərəqqi bazar iqtisadiyyatının yaradılması bank sistemində əsaslı struktur islahatları, maliyyə-kredit sisteminin yaxşılaşdırılmasını tələb edir. MB-ın dövrüyyədə saxladığı pul kütləsi iqtisadi inkişafda əsas rola malikdir. Bu amil həm də ümumi daxili məhsulun artırılmasında və yeni məşğulluq yerlərinin yaradılmasında önəmli rol oynamalıdır. MB-ın pul-kredit siyasətinin əsas məqsədi dövrüyyədə olan pul kütləsinin tənzimlənməsi metodu ilə sürətli iqtisadi inkişafı təmin etməkdir. Azərbaycan Respublikasının MB-nın pul-kredit siyasətinin əsas prioritet istiqaməti müasir bank fəaliyyətinin səmərəli olması üçün lazımdır. Bu istiqamətdə əsas vəzifə bankların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi prosesində aparıcı dünya ölkələri iqtisadiyyatının və bank sistemlərinin müsbət meyillərini təbiiq etməkdir.

1. İnkişaf etmiş ölkələrin Mərkəzi Banklarının pul –kredit siyasətləri üzrə beynəlxalq təcrübələr: prioritet istiqamət

Bəzi inkişaf etmiş ölkələrin Mərkəzi Bankları bir mərkəzi orqan tərəfindən idarə edilir və onun fəaliyyəti tənzimlənilir. Bir çox ölkələrdə isə Mərkəzi Bankın pul siyasəti bu funksiyalar və bank nəzarəti formalaşdıqca sıx əməkdaşlıq əsasında xüsusi nəzarətçilər tərəfindən aparılır. Nəzarət funksiyasının birbaşa tamlıqla Mərkəzi Bankın özündə olduğu bir çox ölkələr də vardır. Belə ölkələrdən biri də Rusiya Federasiyasıdır. Bəzi ölkələrdə Mərkəzi Bank nəzarət və tənzimləmə funksiyalarından qismən məhrumdur. Kanada, Fransa, Almaniya, Avstraliya, İsveçrə, Türkiyə kimi ölkələrdə isə MB nəzarət və tənzimləmə funksiyalarının bir hissələrindən qismən məhrumdur. Amerika Birləşmiş Ştatlarında Mərkəzi Bankı kimi bütün funksiyaları Federal Ehtiyat Sistemi yerinə yetirir. Federal Ehtiyat Sistemi Mərkəzi Bank sistemini formalaşdırmaqla pul-kredit siyasətini reallaşdırır və mövcud vəziyyəti qloballaşma, dərinləşməkdə olan beynəlxalq proseslər, iri transmilli şirkətlərin çoxalması ilə uyğunlaşdırır. Kommersiya banklarının hər biri, hüquqi statusuna uyğun olaraq həm milli, həmçinin də Ştat banklarına ayrılırlar. Milli banklar federal hökumət tərəfindən, ştat bankları isə Ştat hakimiyyətləri tərəfindən lisenziyalaşdırılır və nəzarət edilir [15].

Federal Ehtiyatlar Sistemi (FES)- ABŞ-da pul siyasətinə dair rəsmi bələdçidir və pul-kredit siyasəti ölkədə 12 regional bank tərəfindən təmin olunur. FED-in əsas məqsədlərindən biri də inflyasiyanın azaldılmasıdır. Eyni zamanda mövcud iqtisadi aktivliyin qorunması məsələsinin prioritet kimi gözlənilməsidir. Onun pul siyasəti bu istiqamətə yönəlmiş balanslaşdırılmış bir siyasətdir. Ümumilikdə, orta inflyasiya qiymətlərində mövcud ziddiyyətlərin baş verməməsi səbəbindən maliyyə resurslarının səmərəli və məqsədyönlü bölgüsünə şərait yaradır. Ölkədə investisiya proseslərinin sürətlənməsinə imkan vermir və iqtisadi inkişafa kömək edir. Bunun nəticəsində ölkədə məşğulluq təmin olunur, yeni iş yerləri açılır və iqtisadiyyatda milli gəlirin artımı müşahidə edilir. ABŞ-da FES tərəfindən pul-kredit siyasəti aparılarkən əsasən klassik vasitələrdən, o cümlədən də mühasibat dərəcəsi, məcburi ehtiyatlar, sərbəst bazarda əməliyyatlardan faydalanılır.

AUDİT 2022, 4 (38), səh.58-64.

AUDİT 2022, 4 (38), pp. 58-64.

İngiltərə Bankının fəaliyyətində üç prioritet hədəf müəyyən edilmişdir. İlk olaraq bu bank sabit pul siyasəti yürüdür. Bu ölkədə milli valyuta funt sterlinqdir. Mərkəzi Bank bu milli valyutanın alıcılıq qabiliyyətinin sabitliyini daima təmin edir. İngiltərə Bankı bu vəzifəni yerinə yetirmək üçün faiz dərəcəsini dəyişdirir. Bununla da milli valyutanın məzənnəsində sabitlik təmin olunmuş olur. Funt sterlinqin faiz dərəcəsi birbaşa bankın Pul Siyasəti Komitəsinin özünün fəaliyyəti ilə müəyyən edilir. Bank öz fəaliyyətində bütövlükdə iqtisadiyyatın pula olan nağd pul tələbini təmin edir və nağd pulun dövr etmə sürətinə nəzarətin təşkil etmə funksiyasını yerinə yetirir. Bu bankın birbaşa həm İngiltərədə, həm də Uelsdə dövriyyəyə buraxılacaq banknotların çapı üzərində inhisarçı vəziyyəti qalmaqdadır.

İngiltərədə pul-kredit siyasətinin əsas prioritet istiqaməti maliyyə sabitliyini qorumaqdır. Bunun nəticəsində maliyyə sisteminə yarana biləcək təhdidlər aradan qaldırılmış olur. Bu kimi təhdidlər birbaşa bankın özünün analitik xidməti tərəfindən və başqa nəzarətçilər tərəfindən aşkar edilir. Bu kimi təhlükələrin aradan qaldırılması üçün bank fəaliyyətini daha da təkmilləşdirərək həm ölkədaxili, həm də beynəlxalq maliyyə bazarlarında valyuta əməliyyatları reallaşdırır. Bütövlükdə İngiltərə dövlətinin maliyyə sabitliyini təmini üçün Bank, İngiltərə Xəzinədarlığı, Maliyyə Xidmətləri Təşkilatı kimi bir çox dövlətin maliyyə qurumları ilə birbaşa əlaqəli işləyir. Bu bank həm ölkədə, həm də beynəlxalq maliyyə bazarlarında milli maliyyə sisteminin səmərəliliyini və onun rəqabət qabiliyyətini artırmaq kimi vəzifələri yerinə yetirir.

İngiltərədə pul-kredit siyasətinin əsas hədəfləri daxili bazarda qiymət sabitliyinin təmin olunmasıdır. Ölkədə yürüdülmən qiymət siyasəti optimallaşdırılır. Bəzən pul siyasəti daha açıq və sərbəst rejimdə reallaşdırılır. Pul siyasətində faiz tənzimlənməsinin olması və təkmilləşdirilməsinin tətbiqi ingilis pul siyasətində əsas prioritet bir vasitədir.

Fransada mövcud pul dövriyyəsi aşağıdakı göstəricilərlə xarakterizə olunur. M1 qurumu, Banque de France tərəfindən buraxılmış banknotlardan, banklar və poçt şöbələri kimi müəssisələrin bank hesablarındakı pullardan ibarətdir. Bu hesablardakı pul gecikmədən birbaşa ödəniş üçün istifadə edilə bilər [10].

1957-ci ildən Fransa dövləti Avropa İttifaqının üzvüdür. 2002-ci ilin yanvar ayının 1-dən etibarən Aİ-na daxil olan ölkələrdə Avro dövriyyəyə buraxılmışdır. Bununla əlaqədar olaraq Fransanın milli valyutası olan Fransız frankı dövriyyədən çıxarılmışdır. Lakin Fransa bu addıma tədricən yaxınlaşmışdır. Fransa həmişə AB-də aparılan iqtisadi-sosial islahatlarda daima fəaldır.

Yaponiyada milli valyuta olan yen beynəlxalq valyuta kimi dünyanın ən böyük milli valyutasıdır. Yen ABŞ dolları və avrodan sonra beynəlxalq ticarət əməliyyatlarında üçüncü yer tutur. Yen valyuta ehtiyatları isə ABŞ dolları, avro və İngilis funtundan sonra öz mövqeyini müəyyən etmişdir.

Yen sözü dəyirmi mənasını ifadə edir. Bu söz vaxtilə Yaponiyada istifadə edilmiş Çin imperiya sikkələrinə görədir. Yaponiya banklarının pul-kredit siyasətində əsas məqsədləri iqtisadi inkişafı sürətləndirməkdir. Bunun üçün onlar faiz dərəcələrini endirirlər. Bankların fəaliyyətində pul köçürmələri də daxil edilməklə xərc əməliyyatları müxbir hesabları vasitəsi ilə reallaşır.

Yaponiyada MB bu həcmli əməliyyatları idarə etmək üçün elektron hesablaşma sistemi ilə işləyir. Yaponiya Bankı, müştərilərinin hesablarındakı və depozitlərindəki pul vəsaitlərinin hərəkətini izləyir və lazım gəldikdə müfəttişlərini yerində ətraflı yoxlamalar üçün göndərir [7].

AUDİT 2022, 4 (38), səh.58-64.

AUDİT 2022, 4 (38), pp. 58-64.

Bu çəklər MB-ın maliyyə sistemindəki mənfəi iqtisadi dəyişikliklərə reaksiya göstərməsinə və müştərilərin problemlərinin həllinə kömək edir. Yaponiyanın MB-I Maliyyə Nazirliyi ilə bərabər istənilən vaxtda bütün özəl bankların maliyyə vəsaitlərini müəyyən etmək hüququna malikdir.

2. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının pul-kredit siyasətinin iqtisadi alətlərinin mövcud vəziyyətinin təhlili.

Azərbaycanda iqtisadiyyatın sürətli inkişafı təmin olunmuşdur. Uğurlu neft strategiyasından əldə olunan valyuta gəlirləri ilbəl artmaqdadır. İqtisadiyyatın yeni strategiyası qeyri-neft iqtisadiyyatının güclənməsinə səbəb olmuşdur. Bu valyuta gəlirləri sosial rifahın inkişafına da zəmin yaratmışdır. Ölkənin dövlət aktivləri artmışdır. Azərbaycan Respublikasının ÜDM-dən çox strateji valyuta ehtiyatları mövcuddur. 2022-ci ildə neft qiymətlərinin tərəddüdləri və ticarət etdiyimiz ölkələrdəki iqtisadi problemlər, institusional və struktur dəyişiklikləri, bank fəaliyyətində olan problemlər və maliyyə çatışmazlığı problemləri səbəbindən ölkədə iqtisadi artıma təsir göstərmişdir.

Hazırda ölkə iqtisadiyyatında sürətli iqtisadi inkişaf müşahidə olunmaqdadır. 2022-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Ümumi Daxili Məhsulu 133825,8milyon manat olmaqla 2021-ci ilə nisbətən 4,6 faiz artım olmuşdur. ABŞ dolları ilə ÜDM 2022-ci ildə 78721,1 milyon dollar təşkil edir. Dövlət büdcəsinin gəlirləri 30660,6milyon manat (18035,65 milyon dollar), dövlət büdcəsinin xərcləri 32008,3 milyon manat (18828,41 milyon dollar) olmuşdur ki, büdcə gəlirləri 16,7 faiz artmışdır. Yoxsulluğun azaldılması və sosial rifahın davamlı artımı, müstəqil və güclü bazar iqtisadiyyatının formalaşması və onun müntəzəm olaraq səmərəli həyata keçirilməsi kimi yeni strateji hədəfləri müəyyənləşdirilməsi qarşıda duran əsas vəzifələrdir.

Azərbaycan Respublikasının makroiqtisadi göstəricilərinə əsaslanaraq demək olar ki, 2022-ci ildə Ümumi Daxili Məhsulun həcmində artması orta müddət üçün pul kütləsini artırmağa imkan vermişdir. Bu da inflyasiyaya dözümlü sosial-iqtisadi mühit yaratmışdır. İqtisadiyyatda inflyasiyanın artması bank sektorundakı nağd pul potensialının yüksək həddə olduğu dövrdə mövcud olsa da, ilk əvvəl real sektorun çox məhdud potensialını əks etdirir. Bu zaman pul siyasəti yolu ilə iqtisadiyyata investisiya qoyuluşlarını artırmaq olmur. Belə bir vəziyyətdə yüksək inflyasiya riski olur. Nəticədə pul siyasətinin sərtləşməsi ticarətdə mənfəətin məhdudlaşmasına, tələbin azalmasına səbəb olur.

2022-ci ilin yanvar-sentyabr ayları üzrə MB banklararası pul bazarının aktivləşdirilməsi üzrə tədbirlər reallaşdırmışdır. Belə ki, banklararası pul bazarının aktivləşdirilməsi istiqamətində alternativ əməliyyat platformasının tətbiq edilməsi təklif olunmuşdur. Bunun üçün isə "Blumberq" ticarət sistemi yaradılmışdır. Bu sistem vasitəsilə banklararası təminatlı kredit müqavilələri manatla bağlanılır. Qeyd etmək lazımdır ki, təkcə 2022-ci ilin sentyabr ayında "Blumberq" platformasında 69 əqd bağlanılıb ki, bunun da ümumi məbləği 787,5 mln. manatlıq olmuşdur. Tədqiq etdiyimiz dövr ərzində MB-ın müxbir hesablarında olan bankların hesablarının cəmi qalıqları qeyd olunan dövrdə məcburi ehtiyat vəsaitlərinin ümumi həcmindən çoxdur.

MB Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun hərraclara çıxartdığı valyutaların satışını təşkil etdirmişdir. Tədqiq etdiyimiz dövr ərzində MB-da 74 valyuta hərracı baş tutmuşdur. ARDNF-nun ümumilikdə 3857,7 mln. ABŞ dolları hərraclarda satılmışdır. Azərbaycan milli valyutasının ABŞ dollarına nisbətən rəsmi məzənnəsi 1,7 manat olmaqla sabit qalmışdır.

Y E K U N

MB pul siyasəti ilə müstəqilliyini artırır. MB valyuta rejiminin ən yeni standartlara uyğunlaşdırılması mexanizmini formalaşdırır. Bank fəaliyyətinin təkmilləşdirmə istiqamətlərini göstərmək, onun həyata keçirilməsi üçün maliyyə şərtlərini nəzərdə tutmaq məsləhətdir.

Səmərəli pul-kredit siyasətinin aparılması üçün bankların əsas funksiyasını yerinə yetirmək, bank nəzarəti bazasını təkmilləşdirmək və bank fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsini təmin etmək üçün maliyyə ehtiyatları lazımdır.

Pul-kredit siyasətinin reallaşdırılması MB-ın əsas vəzifələrindəndir. İqtisadiyyatın tərəqqisi dövlətin iqtisadi siyasəti pulun strukturunun və maliyyənin qarşılıqlı əlaqəsindən asılıdır. MB-ın həyata keçirdiyi pul-kredit siyasəti milli valyutanın sabitləşdirilməsinə və inflyasiya tempinin azaldılmasına yönəlmişdir. Azərbaycan Respublikasında iqtisadi artıma nail olmaq üçün investisiya siyasətinin aparılması zəruri şərtlərdir.

MB pul tədaviyünün tənzimlənməsi, milli valyutanın möhkəmləndirilməsi, bank fəaliyyətinin inkişafı üzrə obyektiv tədbirlər görür. Pul-kredit siyasəti xarici və daxili valyuta aktivlərindəki gərginliyi balanslaşdırmaqla pul-kredit siyasətinin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Pul siyasəti inflyasiyanın yüksək səviyyəsini müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikasının MB-nın fəaliyyəti üzrə pul-kredit siyasəti və iqtisadi alətlərinin təkmilləşdirilməsi mövzusunda tədqiqatın nəticəsi olaraq aşağıdakı təklifləri vermək olar:

- Azərbaycan Respublikasında birbaşa inflyasiya hədəflənməsinə keçid imkanları vardır;
- xalis inflyasiya səviyyəsi MB-nın pul siyasəti ilə hədəflənmişdir;
- Azərbaycan Respublikasının MB-nın pul siyasətinin nəticəsi milli valyutanın məzənnəsinin sabitliyidir;
- MB-ın fəaliyyətinin beynəlxalq təcrübələrə uyğun olaraq təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Maliyyə əməliyyatları inflyasiya tədbirlərinin dəqiq sərhədlərini müəyyənləşdirməlidir;
- yaxın gələcəkdə üzən məzənnə rejiminə tam keçid tələb olunur.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. E.D. Abaan (2017). Money: A Theoretical Survey and Discussion. Ankara: CBRT Research Department Publication No. 97/3., 325 pp.
2. H.Acar (2018) Merkez Bankası Stratejisi, Güvenilirlik ve Bağımsızlık. Cambridge ve Londra: MIT Press.
3. M.A.Akçay (2019). Merkez Bankacılığının Gelişimi. Londra: İngiltere Bankası, 548 p.
4. Т.А. Бакулина (2018) Деньги, Кредит, Банки: учебник /: Издат.-Консалтинговая Компания М: ДеКа , - 648 с.
5. F.Capie (2017). Monetary Policy Tools Ankara, Yımdar Publication, say 458.
6. M.Əliyev (2015) Bankların inkişaf istiqamətləri, Bakı, Azərşəsr, -120 səh.
7. S .Gray. (2016). Introduction to Monetary Operations. (3rd edition). London: Center for Central Banking, -348 pp.
8. C .Goodhart (2018) The Changing Role of the Central Bank and its Monetary Policy Applications. Finance Magazine, p.101-115.
9. M.Günel (2019) Merkez Bankası Stratejisi, Güvenilirlik ve Bağımsızlık. Cambridge ve Londra: MIT Press.

AUDİT 2022, 4 (38), səh.58-64.

AUDİT 2022, 4 (38), pp. 58-64.

10. G .Hoggarth. (2018). Introduction to Monetary Policy. London: Center for Central Banking Studies, No. 1,258 pp
11. Г.А. Грязнова. (2019) Банковская система, Настольная книга банкира / - М.: ДЭКА, -747 с
- 12.Məmmədov Z.F (2010) Pul, kredit və banklar, Bakı, UNEC, -320 səh.
13. Mehmed J. 2017. Turkiyede Döviz Kuru Kanalinın Ampirik Analizi, Uluslararası Para ve Finans Dergisi 26 (6): 887-904.
- 14.Sadıqov E.M. (2010) Bank əməliyyatları, Bakı, UNEC, - 212 səh.
- 15.Tekeli I. (2017). “Turkiyede Döviz Kuru ve Parasal Aktarım Mekanizması”. De Economist 147 (4): 489-521.
16. <https://www.stat.gov.az/>
- 17.<https://www.iktisatbank.com/smart-banka-karti>
- 18.<https://www.cbar.az/>

*Murad Beyler Mehdiyev,
Ph.D. Student,
Azerbaijan Cooperation University,
E-mail: muradmehdiyev13@gmail.com
© M.B. Mehdiyev, 2022*

IMPROVEMENT OF ECONOMIC INSTRUMENTS OF MONETARY- CREDIT POLICY OF THE CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

ABSTRACT

The purpose of the research - to analyze the role of the Central Bank in economic development by studying the mechanisms of influence of the operations and economic instruments on banking activity.

The methodology of the research - systematic approach, logical summarization, analysis, synthesis, statistical analysis, etc. methods were used in the research work.

The practical importance of the research - directions for improving the monetary policy of the Central Bank in the country were proposed, proposals were made to improve the banking system using economic instruments in the activities of banks.

The results of the research - proposals were made on the formation of a new mechanism of the Central Bank of the Republic of Azerbaijan to adapt the currency regime in the country to the latest standards. Directions for improving the activities of the Central Bank are determined and financial conditions for their implementation are considered.

The originality and scientific novelty of the research - in accordance with the experience of various states and interstate monetary settlements, the Central Bank should determine the latest priorities in the process of increasing economic development in the implementation of monetary policy in the country.

Keywords: economic instrument, credit, central bank, integration, improvement.

*Məxmiev Bəylər Mürad oğlu,
doktorant,
Azərbaycanın Kooperativlər Universiteti,
E-mail: muradmehdiyev13@gmail.com
© Məxmiev M.B., 2022*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Р Е З Ю М Е

Целью исследования - является анализ роли Центрального банка в экономическом развитии путем изучения механизмов воздействия операций и экономических инструментов на банковскую деятельность.

Методология исследования - использовались методы системного подхода логическое обобщение, анализ, синтез, статистический анализ и др.

Практическая значимость исследования - были предложены направления совершенствования денежно-кредитной политики Центрального банка в стране, внесены предложения по совершенствованию банковской системы с использованием экономических инструментов в деятельности банков.

Результаты исследования - были внесены предложения по формированию нового механизма Центрального банка Азербайджанской Республики для адаптации валютного режима в стране к новейшим стандартам. Определены направления совершенствования деятельности ЦБ и рассмотрены финансовые условия для их реализации.

Оригинальность и научная новизна исследования - в соответствии с опытом различных государств и межгосударственных денежных расчетов, Центральный банк должен определить новейшие приоритеты в процессе повышения экономического развития при реализации денежно-кредитной политики в стране.

Ключевые слова: экономический инструмент, кредит, центральный банк, интеграция, совершенствование.

*Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
27.10.2022
Təkrar işləməyə göndərilmişdir:
03.11.2022
Çapa qəbul olunmuşdur: 11.11.2022*

*Дата поступления статьи в редакцию: 27.10.2022
Отправлено на повторную обработку: 03.11.2022
Принято к печати: 11.11.2022*

*The date of the admission of the article to the editorial office: 27.10.2022
Send for reprocessing: 03.11.2022
Accepted for publication: 11.11.2022*